

หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขา
การพยาบาลเวชปฏิบัติการบำบัดทดแทนไต
(การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม)

Program of Nurse Practitioner in Renal Replacement
Therapy (Hemodialysis)

กองการพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ร่วมกับ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

พ.ศ. 2559

**หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติการบำบัดทดแทนไต
(การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม)**

1. ชื่อหลักสูตรและประกาศนียบัตร

1.1 **ชื่อหลักสูตรภาษาไทย:** หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติการบำบัดทดแทนไต
(การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม)

ชื่อหลักสูตรภาษาอังกฤษ: Program of Nurse Practitioner in Renal Replacement Therapy (Hemodialysis)

1.2 **ชื่อประกาศนียบัตรภาษาไทย:** ประกาศนียบัตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติการบำบัด
ทดแทนไต (การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม)

ชื่อประกาศนียบัตรภาษาอังกฤษ: Certificate of Nursing Practitioner in Renal Replacement Therapy
(Hemodialysis)

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- กองการพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
- วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

3. ความเป็นมาของหลักสูตร

โรคไตเรื้อรัง เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของโลกจำนวนผู้ป่วยยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นโรคที่มีค่าใช้จ่ายในการดูแลสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเข้าสู่ไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย จากรายงานการสำรวจการลงทะเบียนผู้ป่วยบำบัดทดแทนไตในประเทศไทย พบว่ามีผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ป่วยส่วนใหญ่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ปัจจุบันวิวัฒนาการในการดูแลผู้ป่วยโรคไตได้ก้าวหน้าไปอย่างมากแต่ในสถานการณ์การดูแลผู้ป่วยในปัจจุบันพบว่ายังขาดแคลนพยาบาลไตเทียม ที่สามารถดูแลให้การพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ตามมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อความปลอดภัย ลดภาวะแทรกซ้อน และส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ป่วย เนื่องจากผู้ป่วยโรคไตเป็นโรคที่ต้องได้รับการจัดการทั้งภาวะเฉียบพลัน วิกฤติ และเรื้อรัง ดังนั้นพยาบาลไตเทียมผู้ดูแลต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะทางการพยาบาลในการจัดการปัญหา และใช้เครื่องมือ เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เผชิญกับสถานการณ์การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคไตตั้งแต่ระยะเริ่มต้น จนถึงไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย ตลอดจนทำให้การดูแลเมื่อมีภาวะแทรกซ้อนจากการดำเนินของโรค จากสถิติหลายปีที่ผ่านมา จำนวนผู้ป่วยเกินอัตรากำลังการดูแลของพยาบาลโรคไต กองการพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาขีดความสามารถของพยาบาล จึงร่วมกับ แผนกโรคไต กองอายุรกรรม โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ดำเนินการจัดการฝึกอบรมให้ได้มาตรฐานตามหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติการบำบัดทดแทนไตตามที่สภาการพยาบาลและชมรมพยาบาลโรคไตพัฒนาหลักสูตรนี้ขึ้น เพื่อให้สามารถผลิตพยาบาลไตเทียม ผู้มีความรู้ ความชำนาญ และสมรรถนะ สามารถดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปลอดภัยต่อไป

4. วัตถุประสงค์

4.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและระบบบริการสุขภาพในการบำบัดทดแทนไต มีความรู้และทักษะในการพยาบาลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะต่างๆ และผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตด้วยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม โดยสามารถประเมินปัญหา ป้องกัน จัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง สามารถใช้เทคโนโลยีในการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถนำหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการพยาบาลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังได้ และให้การพยาบาลแบบองค์รวมในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายได้

4.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ ภายหลังการฝึกอบรม ผู้รับการฝึกอบรมสามารถดังนี้

1. อธิบายระบบสุขภาพ นโยบายสุขภาพ เศรษฐศาสตร์สุขภาพ แนวคิดการดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง ระบบการจัดการเฉพาะโรค และระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้ป่วยโรคไตได้
2. อธิบายแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทางการพยาบาลผู้ป่วยโรคไต ทั้งในระยะเฉียบพลัน วิกฤติและเรื้อรังได้
3. ประเมินภาวะสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังแบบองค์รวมได้
4. วิเคราะห์ ตัดสินประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมได้อย่างเหมาะสม
5. จัดการปัญหาสุขภาพ และพัฒนาทักษะการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังได้
6. วิเคราะห์และจัดการกับภาวะแทรกซ้อน และความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นขณะทำการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. ปฏิบัติการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ตลอดจนการใช้อุปกรณ์หรือเทคโนโลยีขั้นสูงที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างถูกต้อง ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ
8. ให้คำปรึกษาผู้ป่วยและผู้ดูแลในการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมอย่างมีประสิทธิภาพ
9. ส่งเสริมศักยภาพในการดำรงชีวิตและฟื้นฟูสุขภาพของผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตได้เหมาะสมกับปัญหาความต้องการ
10. ควบคุมมาตรฐานการพยาบาลและความปลอดภัยในหน่วยไตเทียม (Hemodialysis Unit) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
11. ชี้นำและเป็นพี่เลี้ยงให้แก่บุคลากรทางสุขภาพ และเครือข่ายในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไต โดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมได้
12. ประสานความร่วมมือในวิชาชีพและสหสาขาวิชาชีพเพื่อให้ผู้ป่วยและครอบครัวได้รับการพยาบาลที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
13. ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไต โดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมได้

5. โครงสร้างหลักสูตร

5.1 จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร 18 หน่วยกิต แบ่งเป็น

- ภาคทฤษฎี 11 หน่วยกิต
- ภาคปฏิบัติ 7 หน่วยกิต

หมายเหตุ ภาคทฤษฎี 1 หน่วยกิต = 15 ชั่วโมง   ภาคปฏิบัติ 1 หน่วยกิต = 60 ชั่วโมง

5.2 รายวิชาในหลักสูตร

- วิชาแกน 2 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	จำนวนหน่วยกิต
HD PMK 101	นโยบายและระบบบริการสุขภาพ (Policy and Healthcare Delivery System)	2 (2-0-4)

- วิชาบังคับของสาขาทางคลินิก 2 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	จำนวนหน่วยกิต
HD PMK 102	การประเมินภาวะสุขภาพขั้นสูงและการตัดสินใจทางคลินิก (Advanced Health Assessment and Clinical Judgement)	2 (1-2-4)

- วิชาความรู้ความชำนาญเฉพาะสาขา 14 หน่วยกิต

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	จำนวนหน่วยกิต
HD PMK 103	การจัดการทางการพยาบาลสำหรับผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง (Nursing management for patients with Chronic Kidney Disease)	2 (2-0-4)
HD PMK 104	การพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไต (Nursing for patients with Renal Replacement Therapy)	2 (2-0-4)
HD PMK 105	การพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (Nursing for patients undergoing Hemodialysis)	3(3-0-6)
HD PMK 106	ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไต (Renal Replacement Therapy Nursing Practicum)	2(0-8-2)
HD PMK 107	ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (Hemodialysis Nursing Practicum for End Stage Renal Disease)	3(0-12-3)
HD PMK 108	ปฏิบัติการพยาบาลในผู้ป่วยภาวะวิกฤติที่ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (Hemodialysis Nursing Practicum for Critically ill patients)	2(0-8-2)

หมายเหตุ

- a (b-c-d) โดยที่ a หมายถึง จำนวนหน่วยกิตทั้งหมด
b หมายถึง จำนวนชั่วโมงสอนทฤษฎี 1 ชั่วโมง/สัปดาห์ เท่ากับ 1 หน่วยกิต
c หมายถึง จำนวนการฝึกปฏิบัติโดยกำหนด
- การฝึกในห้องปฏิบัติการ โดย 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ เท่ากับ 1 หน่วยกิต
  - การฝึกปฏิบัติในหน่วยฝึกปฏิบัติ 4 ชั่วโมง/สัปดาห์ เท่ากับ 1 หน่วยกิต
- d หมายถึง จำนวนชั่วโมงการศึกษาด้วยตนเองโดยกำหนด
- ภาคทฤษฎี 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ เท่ากับ 1 หน่วยกิต
  - ภาคปฏิบัติ 1 ชั่วโมง/สัปดาห์ เท่ากับ 1 หน่วยกิต

6. ระยะเวลาการฝึกอบรม 18 สัปดาห์ และฝึกปฏิบัติงานการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมอีก 2 เดือน และอย่างน้อย 50 รอบ

7. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

คุณสมบัติทั่วไป

1. เป็นพยาบาล ผู้มีความประพฤติดี ประสิทธิภาพงานดี มีความรับผิดชอบ โดยมีใบรับรองจากผู้บังคับบัญชาชั้นต้นและได้รับการอนุมัติให้ลาศึกษาต่อจากผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานเต็มเวลา
2. มีสุขภาพสมบูรณ์ ไม่เป็นโรคหรือภาวะอันจะเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาและฝึกปฏิบัติ
3. ไม่เคยเป็นผู้ถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือถูกไล่ออกจากหน่วยงานของทั้งรัฐบาลและเอกชน

คุณสมบัติเฉพาะ

1. เป็นผู้ได้รับประกาศนียบัตร หรือปริญญาบัตรในวิชาชีพการพยาบาล และได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้น 1 จากสภาการพยาบาล
2. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการพยาบาลแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี
3. ยินยอมฝึกปฏิบัติงานการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญไตเทียม หลังเสร็จสิ้นการอบรมเป็นระยะเวลาเพิ่มเติมอีก 2 เดือน และอย่างน้อย 50 รอบ
4. ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์การพิจารณาของคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือก
หมายเหตุ กรณีอื่นนอกเหนือจากนี้ให้ขึ้นกับดุลยพินิจของคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือก

8. การประเมินผลตลอดหลักสูตร

การประเมินในรายวิชาทฤษฎีและปฏิบัติ

- ภาคทฤษฎี ประเมินผลจากการบรรยาย สาทิต การสัมมนา การอภิปราย และการทำรายงานรายบุคคลและรายกลุ่ม
- ภาคปฏิบัติ ประเมินผลจากการฝึกปฏิบัติงาน การทำ case conference การทำรายงานรายบุคคลและรายกลุ่ม

9. เกณฑ์การประเมินผล

การประเมินผลการศึกษาในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติการบำบัดทดแทนไต การวัดและประเมินผลการศึกษาของแต่ละวิชา กระทำเป็นระดับชั้น (Grade) 8 ระดับซึ่งมีค่าระดับชั้น (Grade Point) เป็นสัญลักษณ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

ระดับชั้น	ค่าระดับชั้น
A	4.00
B+	3.50
B	3.00
C+	2.50
C	2.00
D+	1.50
D	1.00
F	0

โดยให้สัญลักษณ์ดังต่อไปนี้เป็นการประเมินผลว่า ได้หรือผ่าน และไม่ได้หรือไม่ผ่าน ในแต่ละวิชาดังนี้

- วิชาภาคทฤษฎีที่ได้สัญลักษณ์ A, B+, B, C+, C เป็นการประเมินผลว่าสอบได้หรือสอบผ่าน และผู้ที่ได้สัญลักษณ์ D+, D ถือว่ามีความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ต้องสอบแก้ตัว ส่วนสัญลักษณ์ F เป็นการประเมินผลว่าสอบไม่ได้หรือสอบไม่ผ่าน
- วิชาภาคปฏิบัติที่ได้สัญลักษณ์ A, B+, B, C+, C เป็นการประเมินผลว่าสอบได้หรือสอบผ่าน และผู้ที่ได้สัญลักษณ์ D+, D เป็นการประเมินผลว่าสอบไม่ได้หรือสอบไม่ผ่าน

(อ้างอิงตามระเบียบกรมแพทยทหารบก ว่าด้วยการศึกษาหลักสูตรการศึกษา สำหรับการพยาบาลเฉพาะทางวิทยาลัยพยาบาลทหารบก ปีพ.ศ. 2545 ตามเอกสารแนบในภาคผนวก ข.)

10. การสำเร็จการศึกษา

10.1 ผู้เข้าอบรมต้องมีระยะเวลาการศึกษาอบรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 และในภาคปฏิบัติต้องมีระยะเวลาในการฝึกไม่ต่ำกว่า 380 ชั่วโมง

10.2 ผู้เข้าฝึกอบรมต้องผ่านการประเมินผลการเรียนด้วยเกรด ไม่น้อยกว่า 2.00 และเกรดเฉลี่ยตลอด โปรแกรมการศึกษา ไม่น้อยกว่า 2.50 ตามระเบียบการวัดผลและการประเมินผลเกณฑ์ของสภากาชาดไทย

10.3 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะต่อเนื่องในการปฏิบัติการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ในแหล่งฝึกปฏิบัติที่ได้รับรองมาตรฐานจากสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทยเพิ่มเป็นเวลา 2 เดือน และอย่างน้อย 50 รอบ ของการฟอกเลือด ภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญไตเทียมหรือ Preceptor และได้รับการประเมินว่า “ผ่าน” จึงจะถือว่าสำเร็จการศึกษาและมีสมรรถนะครบถ้วนของพยาบาลเวชปฏิบัติการบำบัดทดแทนไต

11. สถานที่ศึกษาและแหล่งฝึกปฏิบัติ

ภาคทฤษฎี ห้องประชุมพีชผล ชั้น 17 รพ.พระมงกุฎเกล้า

ภาคปฏิบัติ ปฏิบัติการพยาบาลที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ได้แก่

- หน่วยไต กองอายุรกรรม
- หน่วยไตเด็ก กองกุมารเวชกรรม
- หออภิบาลผู้ป่วยหนักทางอายุรกรรม 1 และ 2
- หออภิบาลผู้ป่วยหนักโรคหัวใจ
- หออภิบาลผู้ป่วยหนักศัลยกรรม
- หออภิบาลผู้ป่วยหนักผ่าตัดหัวใจและทรวงอก